

Boekbespreking

TON KAPPELHOF *Dukaten, daalders en duiten, een geschiedenis van het geld* (Waanders, Zwolle 2006). ISBN 90-400-9158-7, 104 pag., circa 80 afb.

Onder de titel *Dukaten, daalders en duiten* schreef Ton Kappelhof een boekje over de munten in het alledaags leven. Een mooie titel: krachtig, allitererend en het thema omvattend. Immers, dukaten, daalders en duiten circuleerden (weliswaar in verschillende circuits) gedurende de zestiende en zeventiende eeuw in groten getale in onze streken. Maar voor wie wil weten hoe deze munten er uitzagen heeft niets aan dit boekje. Tussen de vele afbeeldingen schitteren de naamgevers aan het boekje in afwezigheid. En met deze opmerking over een visueel aspect kom ik meteen bij het grootste makke van deze publicatie: de afbeeldingen.

De ellende dienaangaande begint al met de gouden stater op de omslag van het boek. De beeldredacteur heeft het dier op de munt blijkbaar aangezien voor een eend met een grote bek, in plaats van een paard, waardoor de munt niet goed is uitgelijnd. Zoiets kan natuurlijk gebeuren, maar bestudering van de overige illustraties van munten leert dat heel veel munten schots en scheef staan afgebeeld. Maar er is meer leed op illustratiegebied. Veel van de bijschriften slaan de plank volledig mis. Een afgebeelde solidus is niet van keizer Domitianus, maar van keizer Valens (364-378), een vergissing van 'slechts' drie eeuwen. Bovendien heette de gouden munt onder Domitianus aureus en is de benaming solidus een anachronisme. Een andere afgebeelde Romeinse munt is wel heel bijzonder.

Het is een zilveren septimus. Dit is zondermeer het enige bekende exemplaar, want een munt met deze naam bestaat niet. De afgebeelde munt blijkt dan ook gewoon een denarius te zijn. Verderop in het boek legt de auteur uit waaraan 'zwartgeld' zijn naam dankte, maar beeldt daarbij een volledig irrelevante koperen munt met zwarte aanslag af. De auteur (opgeleid als archeoloog) zou toch moeten weten dat die erosie niets met 'zwartgeld' te maken heeft. Een slecht voorbeeld dus. Een duidelijk voorbeeld van het zogenaamd 'monnaie noir' is een tournooise penning of een lokale hagemunt uit de vijftiende eeuw. Ze zijn door hun aard donker getint/zwart, vaak van koper, slordig gefabriceerd en juist daardoor charmant. Even verderop meldt een bijschrift dat 'het oortje een munt van veel koper en een beetje zilver' was en

JANJAAP LUIJT /
THEO NISSEN

toont daarbij een oord van Filips II. Daar zat niet een 'beetje' zilver in, er zat helemaal geen zilver in; de munt was volledig van koper. En zo gaat het op alle fronten maar door. De munt op pagina 77 is geen rijksdaalder, maar een patagon en het negentiende-eeuwse winkelinterieur is niet gefotografeerd in Den Bosch, maar in Utrecht. De auteur had er goed aan gedaan de hulp in te roepen van iemand met kennis van zaken. Die moet voorhanden zijn geweest, want veel foto's werden geleverd door het Noordbrabants Museum; een museum met een zeer fraaie vanaf de negentiende eeuw opgebouwde collectie, die onlangs nog werd aangevuld met een vrij legaat.

Na de vernietigende kritiek op de beeldredactie is het moeilijk om de tekst nog langer objectief te beoordelen. Vanwege de illustraties lees je het boek met een zekere antipathie en ben je geneigd om op elke slak zout te leggen. Het boek wil een economische en sociaal-culturele geschiedenis van het geld zijn voor een breed publiek. Kappelhof wil de notie overbrengen dat geld meer

is dan een betaalmiddel. Dat munten gevoelens kunnen oproepen en boodschappen overdragen en dat betalen vele gedaantes kan aannemen. Om dat te bereiken gaat hij uit van twee invalshoeken: een economische en een sociaal-culturele. Dus schrijft hij over geld als symbool, over de wijze waarop men elkaar betaalde, hoe men het vervoerde, maar ook over fraude en manipulatie. Meer dan één invalshoek is natuurlijk een goed uitgangspunt, maar hierdoor ontspoot Kappelhof wel. Hij probeert namelijk in een boekje van een beperkte omvang op teveel verschillende niveaus zijn verhaal te vertellen, waardoor hij door de geschiedenis heen zwalkt en je als lezer regelmatig de lijn van het verhaal uit het oog verliest.

Dit boek wil volgens de auteur een tegenwicht zijn tegen de volgens hem eenzijdige geschiedenis van geld zoals numismaten die plegen te schrijven. Hij lijkt daarbij echter te vergeten dat de numismatiek een niet te veronachtzamen hulpwetenschap is bij het schrijven van eender welke geldgeschiedenis dan ook. ■

MUNTMANIFESTATIE 2006

Op zaterdag 16 september a.s. vindt in Assen de grootste Muntenbeurs van Nederland plaats. Behalve munten uit alle tijden, vindt u ook een ruime keus aan penningen en bankbiljetten. Op dit jaarlijkse evenement zorgen zo'n 90 deelnemers uit 10 landen samen voor een in Nederland ongekend numismatisch aanbod.

Eén en ander vindt plaats in Hotel Van der Valk (aan A28, afrit 33). Er is volop gratis parkeergelegenheid. Zaal is geopend 10.00 – 17.00 uur.

Voor alle aanvullende info, zie www.muntmanifestatie.nl